([illegible] సుధాకరి ౨వ భాగం

ANUBHAVA SUDHANIDHI.

PART II

FOR THE USE OF BOYS & GIRLS.

BY

Palepu Bangararaju.

Rajahmundry:
Printed at the Chintamani Printing works.
1911.

Price 2 Annas.

శ్రీ వేంకటరమణస్సహాయః

అనుభవసుధానిధి.

శా. శ్రీలంబోదరు నేకదంతు శివగౌరీపుత్త్రు విఘ్నేశు వహాం
బూలంబాజలు సేసి మ్రొక్కెద దలంపుల్ సాగువిఘ్నాలకుం
బాలై పోనక, నిన్ననమ్మున నిజ స్వాంతంగవక్త్రా మహా
కాలావ్యాప్తితమూషకోత్తము తురంగామోదకాంచత్కరా.

క. కమలాసనుఁ గమలాపతిఁ
గమలకరు గ్గమలబాంధుఁ గమలాంబ సుధా
విమలు గ్గమల గ్గాఁచి
న్నుమతుల ద్వైపాయనాదిసూనులఁ దెలుతున్ .2.

క. భువి దివి భాస్కరచంద్రులు
పవనుం డనిలుండు జలము స్వాంతము సాక్షు

రాతిలోనికప్ప రక్షింపఁడే నారు
పోసినాఁడు నీరు పోయకున్నె. 10

ఆ. గీ. గిట్ట పేదమగఁడు పెట్టును బాదంబు
మట్టిక పని విసిగి మూల్గునాలు
చెడఁగ మొదలుముట్ట చెట్టుపుట్టును గుక్క
మూతిపిండె లంగ్రము బోధఘనులు. 11

క. ఆడినదబ్బఱ లప్పుడు
పోఁడిమిగాఁ గానఁబడినఁ బొసఁగవు తుదకున్
గాడిదపిల్లకు మిసమిస
పీడపె చిగిలింత యేపు విఱుగడ గనదే. 12

ఆ. గీ. విత్తవంతుల మని విఱ్ఱవీఁగెడువారు
పాపకార్యములకు భయముపడరు
దాఁచబెట్టుసొమ్ము నాఁచుటకంటెను
బదుకుగట్టి నూతఁ బడుటమేలు. 13

ఆ. గీ. ఆడితప్పువార లవమానపాత్రులు
గోఁజెఱుఁగనివారు కొలఁదినరులు
పెటిల కిడక దాఁచిపెట్టు ధనమ్ముగుఁ
దుదకుఁ దొంగపాలొ దొరలపాలొ. 14

ఆ. గీ. గంతగట్టఁదిరుగు గానుగునెద్దుపో
లికనులుఁకుచు నాల్పలికిన నుడికిఁ
గత్తిరింప గఱులు కాకము వీఁకను
బహుమము ఁటప యుడిగి పురుషుఁ డుండు. 15

క. కృతపరిణయుఁ డగు సుకృతికి
సుతు లుదయించెదరు వారిసుగుణత చేతం
బితకు నెసఁగుఁ గీరితి యది
క్షితినుండెడు నంతతడవు చెందుఁ ద్రిదివమున్. 16

క. పిల్లలుగల యిల్లొనరుచు
నుల్లము రంజిల్లఁ గన్న యున్నతులు గనన్

బల్లపుఁబై రులలీరున
నుల్లాసము కన్నుఁగవకు నొదవఁగఁ జేయున్. 17

క. ఇమ్మని యర్భకు లడుగక
యమ్మయుఁ బెట్టదను సాన్య మన్వర్థముగా
రమ్మని కడుపారఁగ నో
రెమిఁకువా రెవరు తలి కీతి న్నగతిన్. 18

ఆ. గీ. అయ్య యమ్మ యందు రర్భకుల్జనకుల
నన్న యమ్మి యంద్రు కన్నవారు
నాలుబిడ్డలపయి నర్మిలి నరునకుఁ
నుండునంత వారి కుండ దకట. 19

ఆ. గీ. ఆకసమ్మునందు నబ్బురముగ నెప్పు
డయిన మినుకు మినుకు మనుచు నున్న
రిక్కగముల నరులు లెక్కసేయనిరీతిఁ
జెదరి తిరుగువాండ్రఁ జెప్పనెవఁడు. 20

ఆ. గీ. కోడికూఁత జాము గుఱుతగుఁ; గోకిల
పంచమము వసంత మెంచఁ జేయు;
గూబ వచ్చె నే వ్రకో జంతులనఁ గూయు;
వేగఁ బులుఁగు లఱచు విధినియుక్తి. 21

ఆ. గీ. పోకిరి గమితోడిపొందుకై పోవును
గారణమ్ము లేని క్కలహ మూఁడు
స్తుతులకంటె సాగు దూషణములకు దు
ర్జనుఁడు పరులధనము సతులఁ గోరు. 22

ఆ. గీ. చేతివ్రేళ్లైదు చేర దగ్గఱవెలి
వంటకంబు మెక్కవలను గాంచు
నెడము పడినమనుజుఁ డెట్లు భుజించెడుఁ
జెలిమి దొలఁగినట్టు లలజడి యగు. 23

ఆ. గీ. అంద ఱనుమతించు నాపని యగునట్లు
కా దొకండు తలఁచు కర్జ; మైక

'మత్య ముస్నఁ గావ్య మత్యంత సుకరమౌఁ
జేయ శక్తిగల్గుఁ జవరపఱుకు. 24

చ. అలుక యొసంగు నేళనతులన్నము మానుదు రేమి హేతువో
తెలియఁ దలంచి యడ్గినను జెప్పరు పిల్చిన బల్క రెప్పుడు
స్గలకలనవ్వుమోముచఁ గినంబడ దింతవికాస మద్దిరా
తలఁ చెదనిండిరోస మెపఁదం జోరనీయదొ నీరుగూడు నేఁ

క. తినినది యొసంగినదియు
న్ధనవంతులధనము తక్కుధన మొరులకుఁ గా
చును వెఱబొమ్మవిత మ్మునఁ
దినఁడు పిసిడి విసము పగిదిఁ దీఱుచు నొక్కో. 26

ఆ. గీ. ఎత్తువోట గాలి యొడ తెఱపి గనక
వీచుచుండు గృహులు వేడుకపడ
నీయొలమికి మరగియే ధనవంతులు
గాంతసౌధములను గట్టికొంద్రు. 27

ఆ. గీ. విద్యవలన నబ్బువిత్తంబు; దానిచే
నిష్టభోగతృప్తి యొనఁగుఁ; బాత్ర
వితరణమునఁ గల్గువిఖ్యాతి స్వర్గద;
సాటివిద్య కెన్నఁ జాలు నెవఁడు. 28

ఆ. గీ. విత్తనంబువేయఁ బెరిఁగి చెట్టయి తీయఁ
బండ్లు గలదియైనఁ బ్రజలు మెత్తు
రట్లు పుట్టి మనుజుఁ డభివృద్ధి నొంది లో
కోపకారియైన నొదవుకీర్తి. 29

ఆ. గీ. పృథ్విఁ బుట్టి మేలివిద్దెలు నేర్చుచుఁ
బెరిఁగి పెద్దయగుచుఁ బెండ్లియాడి
తనయులఁ గని చేసితపము, విరాగులౌ
మౌనులకు మరణము మంగళంబు. 30

తే. గీ. ఆపగా దీర్ఘికాంధుసరోంతరముల
జలము మజ్జనపానపచనముఖక్రి

యుల కుపకరించి రక్షించుఁ బ్రాణుల నదె
కతము దేవతలనివానిఁ శ్రుతులు పొగడ. 31

క. పలుసంజ్ఞలు రూపములు
న్గలయేఱులుగడలిఁ గలిసి కడలియె యగున
ట్టులె దేహాదివివిక్తము
తెలివి పరబ్రహ్మమె యగుఁ దెలియ సుగ మగున్.

క. జలమున నుదయస్థితిలయ
ములనొందు తరంగఫేనబుద్బుదము లదే
కలబ్రహ్మమందు జన్మా
దులు మాయం గాంచునట్లు తోఁచు జగ మదే.

ఆ. గీ. నివురుగప్పునిప్పు నవితు బ్రహ్మము; రాహు
గప్పు చందు; తన్నుఁ గప్పుజడము
వెలయఁ జేయుఁ దాను వెలయు నసత్యము
విడిచి సత్య మెఱుఁగు విబుధసేవ. 34

క. పురుషుండు భర్త యనఁబడు
భరియించుట గనము; కష్టపడి, పాకము చే
సి, రమణుఁ బ్రతిదివసమ్మును
భరియించును;సుతులగృహముభర్త్రియనఁదగున్.

తే. గీ. ఎల్లపుడు వీచుచు న్వాయువు, వినుఁడు తోఁచు,
చేల్లు ప్రవహించు, చవకాశ మిడుచు నభము
వహ్ని మండుచుఁ, బండుచు వసుధ ప్రోచు
నట్లు లోకులకు మేల్సేయు వాఁడు మను. 36

క. ఏకార్య మెవ్వఁ డడిగిన
సాకతమునఁ జేయఁబూన సర్వేశ్వరుఁడే
ధీకిఁ బ్రకాశము బలము
న్వాకునకుం జదురు నిచ్చి వాసి యొసంగున్. 37

క. ఒకనికి నుపకృతిగా, వే
రొకనికి నపకృతిగఁ గర్జ మొప్పదు సేయన్

సకల శ్రేయస్కరమై
నకలద లొసరించు సుజనునకు శుభము లగుఁ. 38

క. సుతులమృతి గనినిసుకృతా
న్వితులును గల రరుదుగాను బెక్కు నరులకున్
బ్రతుకుదురు సుతులు గొాదఱ
క్షితిరుహముల కాయ ఛట్లు చిత్రము లింకన్. 39

ఆ. గీ. మొగ్గ పూవు పిందె పూప పనరుకాయ
దోరగాయ పండు సోర యవును
వరుసనట్లె శిశువు బాలుఁడు తరుణుఁడు
స్థవిరుఁడు నగునట్లె సమయుటయును. 40

ఆ. గీ. ఒక్కవస్తువునకె పెక్కునామమ్ములు
వచ్చురూపములును; వానిరాక
రాఁడు; వానిపోకఁ బోఁడాత్మ సర్వాను
గతుఁడు సత్యుఁ డెఱుఁగఁ గలుగుముక్తి. 41

తే. గీ. పంచభూతవికారము బాహ్యతనువు
బుద్ధికర్మేంద్రియప్రాణబుద్ధి మనము
లాంతరాంగము పదియేడు నాత్మ కిరవు
సాక్షి సర్వాంతరుఁడు సర్వసముఁ డొకండు. 24

తే. గీ. పెక్కు డిటమగుకట్టెలు బిగియఁ గట్టి
విఱువ నెవ్వఁడు చాలఁ; డావిధమున నరు
లైకమత్యము నందిన నధికబలులు
పరిభవింపఁగఁ జాలరు పరులు వారి. 43

ఆ. గీ. పండు లన్నియున్నఁ బచ్చగాఁ జవి తార
తమ్య ముండునట్లు తనువు లెల్ల
సరిగ నున్నవర్ణ సత్యదయాక్షమా
ప్రముఖములను మీఱు బ్రాహ్మణుండు. 44

ఆ. గీ. గోవుపాలు తీపు, కోల లెల్లఁ దోలఁగించు
నావుఁబోలు పూజ్య మవనిఁ బూజ్య

మగ్రజన్మ, కలిసమ్మావేశ హాతయజ
నాది తోంటియట్టు లర్హ్యుఁ డగునో. 45

ఆ. గీ. ఊహ లేనివార లూర నెం దుండిన
నూరు పేరు లేక యుండు నెపుడు
నెద్దు దున్నపోతు హెచ్చు తగ్గైనట్టు
లలరు మందమతి కుశాగ్రబుద్ధి 46

ఆ. గీ. నిమ్మ నారికడము నేరేడు దానిమ్మ
యంటి తియ్యమావి యంటుమావి
దాక మొదలుపండ్లు ధన్యులు తిందురు
వేఁపపండ్లు కాకి విందుసేయు 47

ఆ గీ. కుక్క నందలమునఁ గూర్చుండఁబెట్టినఁ
గుచ్చు లన్ని కొఱికి కూల్చినట్టు
లల్పజాతి కెప్పు డధికార మిచ్చిన
దొడ్డకులమువానిఁ దూలనాడు. 48

క. దినములు చాలనినరునకు
వినకుందురు పలుకు లెవరు; విత్తము లేమిం
బనిగాదు పాటు పడినను;
దినముల కొఱగామి కెంతో దీనతఁ జెందుఁ. 49

తే. గీ. కష్టసుఖములఁ గడపుచుఁ గాఁపురంబు
సలుపువానికి సమకూరు సాధువృత్తి;
కాఁగి చల్లవాఱినపాలకరణి శాంత
భావమున నాత్మతుల్యులఁ బరులఁ దలఁచు. 50

తే. గీ. గడ్డిపోఁచలు వోఁటియై గంధగజము
గదల నీని తెఱంగున, గాఢసఖ్య
మైన దుర్బలసంఘము నభిభవింపఁ
జాలు బల్లిదుఁ జీమలు సర్పమునటె. 51

తే గీ. చదువు నేరని జవరాండ్రచక్కఁదనము,
పరిమళము లేనిమోదుగువిరులరూపు,

విద్య లేకున్న పురుషుల విభవఘనత,
మంటఁ బాతఁగఁబడినట్టి మణివిభవలె. 52

ఆ. గీ. చక్కఁదనము గలుగు జంపతులకు విద్య
తళుకుబంగరునకు వలపుఁ బోలుఁ;
జదువు జంటగాంచుఁ జదువు ముదంబును
జెందు నన్నిజతలు పొందు ముదము. 53

ఆ. గీ. పరఁగు సజ్జనులకు బాలకు సీళ్ళకుఁ
బోలెఁ జెలిమి; వృద్ధిపొందుచుండుఁ;
జెలిమి గల్గి పోయి చింతఁ జెందించెడిఁ
గను నరునకు గ్రుడ్డితనము వోలె. 54

తే. గీ. ఎంతో వేగముగాఁ బ్రవహించునట్లు
గానఁబడు నెండమావులఁ గాంచి దీజఁ
ద్రావ దొరకదు జలము; గాంతాధనాదు
లక్షయసుఖమ్ము లిడ వనిత్యమ్ము లగుట. 55

తే. గీ. తీఁగ నానాఁటికేచి పందిరి యలముచు,
నల్లెడలఁ బుట్టు పలుపిందె లెడిగి యెంత
లైనబరువు గణింపనియట్లు, కన్న
తల్లి, బిడ్డలఁ బెనుచు వంతయుఁబడింతె. 56

ఆ. గీ. ఆవు గడ్డిమేసు నట్టిగి పాలగు; సర్ప
మానినట్టి పాలునగు విసంబు;
అమృతరంబు మధువు మయ్యెను మధురంబు
నయ్యె మూరకము సదసదుపాధి. 57

తే. గీ. ప్రొద్దు పొడుచుచుఁ దెలుపుదూర్పును; దదభిము
ఖునకు వలకడ దక్షిణ; వెనుకడాక
డెలుప్రతీచియు దీచియు; వెలుఁగు నగ్గిఁ
బోలువేసవి దినకరుఁ బొగడ మేలు. 58

ఆ. గీ మల్లెపూలు తావి నెల్లరయుల్లము
దనుపునట్లు లోకమునకు మేలె

చేయు ధర్మపరులు చెందిన కీర్తి
నేర్పు సుగుణము నవినీతులకును. 59

ఆ. గీ. నిండువెలుఁగిడుఁ బవలు సూర్యుండు; రే వె
లుంగు తన కెదురగునంత ద్రుంగఁ జేయు
రేయి చీఁకటి; తేజోతిరేకము నిసి
వీతిహోత్రున కగ్ని ప్రవేశమునను. 60

ఆ. గీ. భానుఁ జేదినమునఁ గానంబడం డాది
నమున నుపవసింప సమయబంధ
మాచరించి తప్ప రారోగ్య నుప్పుడ
చొదినారు భక్తిఁ బొందువారు. 61

ఆ. గీ. పవళు లెండవేఁడిఁ బరితప్తగాత్రులై
పనుల నలసినట్టి ప్రజలు రేల
చందువెలుఁగుచేతఁ జల్లవడినచోట
గాఢనిద్రఁ జెంది కందు రెలమి. 62

తే. గీ. చంద్రుశైత్యము సుజనులసామవచన
మిక్షు వికృతుల మాధుర్య మించుఁబోండ్ల
నగలు కవులమనమ్ములు వారిజాది
పరిమళములు మహాపుణ్యప క్తిదారణ. 63

ఆ. గీ. అద్దమందుఁ గాంచి యందముగా మోము
తనివిదీర దిద్దుకొనినయటు
శాస్త్రములను జదివి చక్కనినడవడి
నేర్చుకొనినయతఁడె నిపుణతముఁడు. 64

క. తనయుఁడును వినఁడు. వింధు రె
తన కితరులుహితమె చెప్పఁ,దలఁచినఁ బ్రియముం
జను సత్యమ్మును వాకొన;
వినమికి వగపేల తనకు విధి సుతరంబే. 65

ఆ. గీ. తనువు మాఁసమయము గన నొక్కఁడైన, మ
నోమయంబు భిన్నమే మెయి కత

మది, సుతుండు మనుజుఁ డన్న తమ్ముఁడు మామ
కూఁతు రక్క యత్త కోడ లనఁగ. 66

ఆ. గీ. అంద చొక్కకీర్తి నావిష్కరింపరు
చిత్రసృష్టికర్త చిత్తవృత్తి
మోము తేట ముక్కుగోము పల్వరుసల
సరణి వేరు మాటసవ్వడియును. 67

ఆ. గీ. రాలలో రతనము మేలు; మేరువు మాల;
నరులలో ద్విజన్మ; గిరులలో హి
మాద్రి మృగములందు హర్యక్ష; వృక్షము
లందుఁ జందు మనుజులందు సుకృతి. 68

ఆ. గీ. కాలచక్రమందుఁ గష్టము సౌఖ్యము
నొక్కదానిపిదప నొకటివచ్చుఁ
బగలు రేయి, లేమి భాగ్యము, చీఁకటి
వెన్నెల, చలి వేఁడి వితము గనుఁడు. 69

వ. కలియుగదుష్టచర్యలవి కాలముఁ బట్టియె కల్గుచున్నవే
ఫలమును బొందలేక యతికష్టముపా లగుచేలజేలమై
చలనమునొందివాచవినిజాలమునంబడుమీనుపోల్కి ము
న్నెలివి దొలంగ నీకరసి తిన్నఁగఁ జేసినమేలె కల్గెడిన్.

క. కాలగతి నెవ్వరైనను
బాల నరసి తప్పఁజేయుఁ బాలనికతనన్
బోలునని యెల్లరనఁ దగు
నాలాగుననే ఫలించు నందఱికోర్కుల్. 71

క. శ్రీరామనవమియుత్సవ
మీరాజమహేంద్రనగరి నెసఁగించు ముదం
బారామవిభునికావ్యము
పారాయణ మాచరింత్రు పరదేశములన్. 72

క. ఎప్పుడు పూనిన కర్జము
లప్పుడే నెరవేర్పవలయు నావల నన్నన్

సంప దభిలాషి యిది యేమి సలుపఁజాలు
నంచ నాదరమున; వృద్ధి నంది యేర్పు.

తే. గీ. పక్వమన్నంబు మాఁగినపండుఁ బ్రౌఢఁ
గాంత భుజియింపవలయు సుఖంబు గోరె
నేని సమయాతిపాతము హానికరము
రుచికిఁ బిమ్మట నేమి పెగచిన ఫలము.

క. విధివిముఖత నగుకష్టం
బధికునకే ననుభవింప కలవిగొ యుడుపన్
విధి శీర్ష చ్ఛేదము ఖా
నిధిశాణోద్ఘర్షణంబు నేర్చిరె నిలుపన్.

తే. గీ. ఆయు వర్ధంబు సంగమ మాపధంబు
మానదానావమానము మందిరమునఁ
గలఁత మంత్రంబు నీనవశంబు గోప్య
మంద్రు ప్రకట మొనర్చినఁ గంద్రుమందు.

క. క్రుమ్మరుచున్న క్రొంఫిని
గుమ్మరపురుగుమెయి నడుసు గొంచెమ్మైనం
గ్రమ్మనె యాత్మకు సాక్షిత
నమ్మిన సంసారతాప నాశముగాదే. 84

తే. గీ. పరధనాపహారి పాపభీరుఁడు గాఁడు
కోప మాఁపలేఁడు గుచ్ఛితుండు
వెఁవెలందిచెలిమి దలఁపదు కామికి
సత్యమంతరిక్షజలరుహంబు. 85

క. ఎవఁడు, వొరకొనిన మేల్పని
కి విఘాతము మాటిమాటికిఁ గలిగినన్యో
గవిరహితుఁడు గా కంతం
బవహితుఁడై సేయువాఁడె యధిపుఁ డనఁ దగున్

క. ఉత్తమునితోడి నెయ్యి
మ్ముత్తమునిం జేయు శుక్తి నుదకముగాదే

ముత్తెము మధ్యము పొందున
నుత్తము నట్లుండు నలదళోదకమువలెన్. 87

తే. గీ. హర్షకార్యమున న్వ్యసనాగమమునఁ
గఱవున న్శత్రువులతోడి కలహమందు
నరపతిద్వారమున మసనమ్మునందు
నెవఁడు సాయము చేయు బాంధవుఁ డతండు. 88

ఆ. గీ. కాలిలోన నాటి కడుబాధ గలిగించు
ముల్లు లాగ వేరుముల్లు వలచు
పగిదిఁ బగతు నడఁపఁ బగతునె ప్రోత్సాహ
పఱచి తాను సుగము పడయవచ్చు. 89

ఆ. గీ. పల్లవములు పండ్లు మల్లెపూవులు చల్ల
గాలి చందనంబు గంగ చందు
నెల్లవారియుల్ల ముల్లాస మొందించు
నట్లు సుజనమైత్రి యులరఁ జేయు. 90

తే. గీ. కాలు జాఱినఁ బయన మాఁగకయె సాగు
జాఱెనేని నోరాఁపరా దేఱుదాఁటుఁ
గాన నన్దగ నెవరిని గానిపూఁటఁ
గాలుచుచు మది నిలఁ గలకాలము ముందు. 91

క. రుడిసంసారం బసియొషి
కడలి న్సుఖదుఃఖసంజ్ఞకల్లోలములన్
వడిఁ గొట్టఁబడుచు నలయున్
గడగానఁడు సాక్షి నాత్మఁ గానండేలిన్. 92

ఆ. గీ. శాస్త్ర మేల మూఢజనునకు దర్పణ
మేల గ్రుడ్డికి, ధన మేల నీయఁ
దినను లేనిపిసిని, కైన లేని విజ్ఞాన
మేల యాత్మతత్త్వ మెఱుఁగఁడేని. 93

ఆ. గీ. కొంతమేలు కొడుకు గుణవంతుఁ డొకఁడైనఁ
గాదు మూర్ఖశతము గలిగిన నటు

షండమూాము యొక్కఁడు చక్కడంచును జీవు
వాలు రిక్కకోట్లు పాఁప గలవె. 9

కం. గిట్టుట తప్పదు పుట్టిన
నెట్టెన్నిదినమ్ము లున్న నెవరికి నైనం
జెట్టులు నీడ నొసంగిన
యట్టొరులకు మేలు సేయు నతఁడే ఘనుఁ డగున్

క. పలుచనితో లప్పినయె
మ్ములు నరములుకండ నెత్తుబొమ్మలు బొందుల్
లలనలు పురుషులు పగతురు
చెలు లనఁబడు మోహవికృతి చిత్ర మ్మహహా.

క. శ్రీపాలెపువంశమ్మును
గాపాడు నగ స్త్యరాజు గాదిలిసుతుఁడన్
లోపముల నెన్న కెప్పుడు
నాపయి దయ యుంచుము హరి నలినదళాక్షా.

క. మాతకుఁ గనకమ్మకు నే
జేతఃపూర్వముగ నెపుడు సేసెదఁ బూజల్
ప్రీతిగ వందనశతములు
ప్రాత స్సాయాహ్నములన భక్తి నొనర్తున్. 98

ఆ. గీ. సాధువిబుధులార : సాధారణాబ్దము
చైత్రమాసమందుఁ జ కధ ు
ప్రీతినొంద బుధుల వీనులవి గా
శతక మొనరిచితిని శౌరి చి 99

క. బంగారువలువ దాల్పు
శృంగారరసాధిదేవజిత్వ పు ౨
బంగారురాజుశతకము
సంగీతారమునఁ జదువ బిడుమా. 100

సంపూర్ణం

10089